

Oryantalist Theodor Nöldeke ve Friedrich Schwally'nin 'Kur'an Tarihi' Adlı Çalışmalarında İslam'a Dair Görüşlerin Karşılaştırılması

Hasan Yıldız

 <https://orcid.org/0000-0003-4667-1152> | hasanyildiz_28@msn.com
Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye

Muhammet Hanefi Palabıyık

 <https://orcid.org/0000-0001-7173-152X> | hanefim@deu.edu.tr
Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye

Öz

Son iki yüzyılda İslam ve İslam'ın kökenine dair oryantalist araştırmacıların çalışmalarında ciddi bir artış yaşanmaktadır. Bu hususlarda birçok araştırmacının birbirinden farklı ve yeni iddialar ileri sürdüklerini gözlemlemekteyiz. Bu çalışma, Friderich Schwally'nin İslam'ın kökeni hakkındaki iddialarını Theodor Nöldeke'nin görüşleriyle karşılaştırarak ele almaktadır. Schwally, Kur'an çalışmaları alanında eser veren ilk önemli oryantalistlerden biridir. Geniş çaplı bir Kur'an tarihi yazmaya başlayan Nöldeke'in hastalığı nedeniyle tamamlamadığı çalışmasını, daha sonra öğrencisi olarak Schwally devam ettirmiş ve ancak ilk iki cildini tamamlayabilmiştir. Schwally'nin de tamamlamadığı bu eser incelenince, İslam'ın kökenleri hakkındaki görüşlerinin hocasından önemli bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Nöldeke, Hz. Peygamber'in peygamberliğini biraz farklı da olsa kabul etmekte, onun vahiy almakla birlikte Kur'an'ın içeriğine müdahale ettiğini de düşünmektedir. Bunun yanında harufu mukatta'anın, nüsha tespiti için yazıldığını, Kur'an'da ayet fazlalığı veya eksikliğinin olabileceğini de kabul etmektedir. Schwally, Kur'an'ın toplanması, çoğaltılması ve içeriği hakkında, şüphelerini göstermek için Ebu Bekir dönemiyle ilgili bazı iddialarda bulunur. Örneğin ona göre Kur'an'ın toplanmasının, Yemame Savaşı'ndan sonra Kur'an'ı ezberleyen sahabelerin vefat etmesi nedeniyle olması, Kur'an hakkında şüphe uyandırmaya yeterlidir. Ayrıca Zeyd b. Sâbit'in, harufu mukatta'ayı, sûrelerin hangi Mushaf'tan alındığını göstermek için Kur'an'a yerleştirdiğine dair iddialar serdedir. Yine Schwally, Kur'an tarihi yanı sıra onun içeriğini de inceleyerek İslam'ın, orijinal olmadığını, geçmiş din ve inanç sistemlerinden bazı doktrin ve itikatların alınmasıyla ortaya çıktığını iddia eder. Bütün çabası İslam'ın uydurulmuş, üretilmiş ve çalınmış bir din olduğunu kanıtlamaktır. Çalışmamız Schwally'nin iddialarını dikkate alarak iki oryantalistin İslam'ın kökenine dair yaklaşımları arasındaki farkı ortaya koymayı hedeflemektedir. Bunu yapmak için, birbirlerinden nasıl farklılaştıklarını göstermek amacıyla, nitel ve tarihsel karşılaştırma yöntemi, eserlerin taranması ve analizlerinin yapılması şeklinde kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler

İslam Tarihi, İslam, Kur'an, İslam'ın Kökenleri, Oryantalist, Schwally.

Etik Beyan	Bu çalışma, 4. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan "Oryantalist Theodor Nöldeke ve Friedrich Schwally'in 'Kur'an Tarihi' Adlı Çalışmalarında İslam'a Dair Görüşlerin Karşılaştırılması" adlı tebliğin geliştirilmiş hâlidir.		
Yazar Katkısı	Araştırmanın Tasarımı (CRediT 1)	Yazar-1 (%70)	Yazar-2 (%30)
	Veri Toplanması (CRediT 1)	Yazar-1 (%80)	Yazar-2 (%20)
	Araştırma-Veri Analizi-Doğrulama (CRediT 3-4-6-11)	Yazar-1 (%60)	Yazar-2 (%40)
	Makalenin Yazımı (CRediT 12-13)	Yazar-1 (%70)	Yazar-2 (%30)
	Tashih ve Geliştirme (CRediT 14)	Yazar-1 (%60)	Yazar-2 (%40)
Türü	Makale		
Geliş Tarihi	10.08.2024		
Kabul Tarihi	05.01.2025		
Yayın Tarihi	15.01.2025		
Kategori	Sosyal ve Davranış Bilimleri, Psikoloji		
Araştırma Alanı	İslam Tarihi		
Konu	Theodor Nöldeke; Friedrich Schwally		
Sempozyum	:		
Adı	4. Türkiye Sosyal Bilimler Sempzyumu		
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/640		
Yer ve Tarih	Çevrim İçi - 26-31 Ağustos 2024		
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği		
Bildiri Oturum Bilgisi	9. Oturum - 29 Ağustos 2024 Perşembe 20:00 - 21:30		
Telif Hakkı	© 2025 Hasan Yıldız - Muhammet Hanefi Palabıyık. Yazarlar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.		
Lisans			
Yayımcı	Oku Okut Yayınları		
Kaynak Gösterimi	Yıldız, Hasan - Palabıyık, Muhammet Hanefi. "Oryantalist Theodor Nöldeke ve Friedrich Schwally'in 'Kur'an Tarihi' Adlı Çalışmalarında İslam'a Dair Görüşlerin Karşılaştırılması". <i>TSBS Bildiriler Dergisi</i> 4 (2025), 223-234. https://doi.org/10.55709/tsbsdergisi.640		

Comparison of the Views on Islām in Orientalist Theodor Nöldeke and Friedrich Schwally's 'History of the Qur'ān'

Hasan Yıldız

 <https://orcid.org/0000-0003-4667-1152> | hasanyildiz_28@msn.com
Dokuz Eylul University, İzmir, Türkiye

Muhammet Hanefi Palabıyık

 <https://orcid.org/0000-0001-7173-152X> | hanefim@deu.edu.tr
Prof. Dr., Dokuz Eylul University, İzmir, Türkiye

Abstract

In the last two centuries, there has been a significant increase in the works of orientalist researchers on Islām and its origins. We observe that many researchers have put forward different and new claims on these issues. This study analyses Friderich Schwally's claims about the origin of Islām in comparison with Theodor Nöldeke's views. Schwally was one of the first important orientalists to work in the field of Qur'ānic studies. Nöldeke started to write a large-scale history of the Qur'ān, but could not complete it due to his illness, and Schwally, as his student, continued his work and completed only the first two volumes. An examination of this work, which Schwally also failed to complete, reveals that his views on the origins of Islām differed significantly from those of his teacher. Nöldeke accepts the Prophet's prophethood, albeit slightly differently, and believes that he received revelation but also intervened in the content of the Qur'ān. In addition, he also accepts that al-Ḥurūf al-Muqatta'a was written for copy determination and that there may be an excess or deficiency of verses in the Qur'ān. Schwally makes some claims about the time of Abu Bakr to show his doubts about the collection, reproduction, and content of the Qur'ān. For example, according to him, the fact that the collection of the Qur'ān was due to the death of the companions who had memorized the Qur'ān after the battle of Yemen is enough to cast doubt on the Qur'ān. He also claims that Zayd b. Thabit inserted the al-Ḥurūf al-Muqatta'a in the Qur'ān to show from which Mushaf the suras were taken. Again, Schwally analyzes the history of the Qur'ān as well as its content, claiming that Islām is not original, but has emerged from the borrowing of certain doctrines and beliefs from past religions and belief systems. His entire effort is to prove that Islām is an invented, manufactured, and stolen religion. In light of Schwally's claims, our study aims to show the difference between the two Orientalists' approaches to the origins of Islām. In order to do so, a qualitative and historical comparative method will be used to show how they differ from each other.

Keywords

History of Islam, Islam, Qur'ān, Origins of Islam, Orientalist, Schwally.

Ethical Statement	This article is the revised and developed version of the unpublished conference presentation entitled “Comparison of the Views on Islām in Orientalist Theodor Nöldeke and Friedrich Schwally’s History of the Qur’ān” at the 4th Turkish Symposium of Social Science.		
Author	Conceptualization (CRediT 1)	Author-1 (%70)	Author-2 (%30)
Contributions	Conceptualization (CRediT 1)	Author-1 (%60)	Author-2 (%40)
	Investigation-Analysis-Validation (CRediT 3-4-6-11)	Author-1 (%80)	Author-2 (%20)
	Writing (CRediT 12-13)	Author-1 (%70)	Author-2 (%30)
	Writing – Review – Editing (CRediT 14)	Author-1 (%60)	Author-2 (%40)
Type	Article		
Received	2024-08-10		
Accepted	2025-01-05		
Published	2025-01-15		
Category	Social and Behaviour Sciences, Psychology		
Research Area	History of Islam		
Subject	Theodor Nöldeke; Friedrich Schwally		
Conference	:		
Title	4th Turkish Symposium of Social Sciences		
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/640		
Location & Date	Online - August 26-31, 2024		
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association		
Proceeding Session	Session 9 - August 29, 2024, Thursday 20:00 - 21:30		
Copyright	© 2025 Hasan Yıldız - Muhammet Hanefi Palabıyık. The authors retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.		
License			
Publisher	Oku Okut Press		
Citation	Yıldız, Hasan - Palabıyık, Muhammet Hanefi. “Comparison of the Views on Islām in Orientalist Theodor Nöldeke and Friedrich Schwally’s ‘History of the Qur’ān’”. <i>TSBS Proceedings Journal</i> 4 (2025), 223-234. https://doi.org/10.55709/tsbsdergisi.640		

Giriş

Oryantalistler tarafından İslam hakkında yapılan çalışmalarda son iki yüz yıldır ciddi artışlar gözlemlenmektedir. Genel anlamda İslam özel olarak ise Kur'an hakkında çalışma yapan oryantalistlerin en önemlilerinden biri Theodor Nöldeke (1836-1930)'dir. Nöldeke doktora çalışmasından (De Origine et Compositione Surarum Qoranicarum Ipsiusque Qorani=Kur'an-ı Kerim Sureleri, Kur'an'ın Kökeni ve Oluşumu Üzerine) hareketle *Geschichte des Qorāns=Kur'an Tarihi* isimli bir eser kaleme almış, fakat bunun muhtasar bir çalışma olması sebebiyle yeni bir neşre ihtiyacı olduğunu ifade etmiştir. Ancak sağlık sorunları sebebiyle bunu yapamayacağı için öğrencisi ve arkadaşı olan Friedrich Schwally'den (1863-1919) bu eserin yeniden neşredilmesi için talepte bulunmuştur. Schwally, 1909 yılında neşrettiği bu eserin ikinci cildinin büyük bir bölümüne kendi görüşlerini ilave etmişse de o da eseri tamamlayamadan vefat etmiştir. Adı geçen eserin önemli bir kısmını neşreden Schwally'den sonra eserin kalanı, üçüncü cilt olarak oryantalist Bergsträßer ve Pretzl tarafından tamamlanmıştır.¹ Birinci cilt Kur'an'ın kaynağı, ikinci cilt Kur'an'ın bir araya getirilmesi, üçüncü cilt ise Kur'an metninin oluşum sürecinin tarihini ihtiva etmektedir.

Çalışmamızda Theodor Nöldeke ve Friedrich Schwally'nin görüşlerinin bulunduğu 'Kur'an Tarihi' adlı eserlerinin birinci ve ikinci ciltleri ele alarak onların İslam'a ve Kur'an'a karşı yaklaşımlarını irdeledik. Çalışmamızın sınırlarından dolayı 'Kur'an Tarihi' isimli eserin tamamını bu çalışmamızda ele almadık. Bu sebeple iki oryantalistin mezkûr eserlerinde İslam hakkındaki görüşlerini temel hatlarıyla kısaca ortaya koymaya çalıştık.

1. Theodor Nöldeke (1836-1930)

1836 yılında Almanya'da doğan araştırmacı, Arapça, İbranice, Türkçe, Farsça, Sanskritçe ve Latince öğrendi. Çalışmalarını Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam -özellikle Kur'an- üzerine yürütmüştür. Özellikle yazma eserler üzerine çalışan Nöldeke, Türkçe el yazması eserler üzerine de ciddi mesai harcamıştır.²

Öncelikle yukarıda bahsettiğimiz *'Geschichte des Qorāns (Kur'an Tarihi)'* adlı eserin birinci cildinde yani Nöldeke'ye ait olan kısımlarında, İslam'a dair görüşlerini kısaca ele almaya çalışacağız.

1.1. Hz. Muhammed'in Peygamberliği Hakkındaki Görüşleri

Nöldeke'ye göre, Hz. Muhammed gerçek bir peygamberdir ve ona, aralıklarla vahiy gelmiştir. O, Kur'an'daki bilgilerin çoğunu, eski dinlerden yararlanarak -Yahudilik ve Hristiyanlık- oluşturmuşsa da bu bilgilerin çoğunluğu, Hristiyanlıktan ziyade Yahudilikten alınmıştır. Nöldeke bu iddiasını temellendirmek için çalışmalarında birçok örnek vermektedir. Bunlardan biri "kelime-i tevhit"tir. O, kelime-i tevhidin bire bir Yahudilikten alındığını ifade eder (*Samuel II*, 22: 32). Ancak Hz. Muhammed'in bu bilgileri

¹ Hilal Görgün, "Theodor Nöldeke", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (İstanbul: DİA Yayınları, 2007), 33/217-218.

² Görgün, "Theodor Nöldeke", 33/ 217-218.

eski dinlerden almış olmasının O'nun peygamberliğinin reddine delil olarak gösterilemeyeceğini söyler.³

Hz. Muhammed için kullanılan *Ahmed* ismi hakkında Nöldeke, bu ismin söylendiği gibi Kitab-ı Mukaddes'te olmadığını ancak Hz. Peygamber'in bu ismi kullanma sebebi- nin, *Muhammed* ismine atıfta bulunma isteğinden kaynaklandığını söyler.⁴

O, başkalarının Hz. Muhammed'e yönelttiği suçlamalar gibi onun Deccal olmadığını aksine samimi bir peygamber olduğunu ifade eder. Bunun için Kur'an'ın iyice anlaşılması gerektiğini, böylece Hz. Muhammed'in samimiyetinin anlaşılacağını savunur.⁵

Nöldeke, Hz. Peygamber'in ümmiliği hakkında kesin bir yargıya varmanın zor olduğu kanaatindedir. Çünkü ona göre Arapça'da yer alan *'ketebe'* fiili hem "yazmak" hem de "yazdırmak" manalarında kullanılmaktadır.⁶ O, Hz. Muhammed'in okuma yazma bilen bir kişi olarak tanınmak istemediğini, bunun bir neticesi olarak da yazışmaları, araçlar vasıtasıyla yapmayı tercih ettiğini düşünmektedir. Yani Hz. Peygamber daha önceden kesinlikle herhangi bir kitap okumamıştır.⁷

1.2. Kur'an'ın Orijinalliği Hakkındaki Görüşleri

Nöldeke'ye göre Kur'an, bir melek vasıtasıyla Hz. Peygamber'e gelmiş ve o bunları ezberlemiştir.⁸ Kur'an'ın bir başka kaynağı ise Hz. Muhammed'in yaşadığı toplumun kültürüdür. O, bunları bilinçli olarak Kur'an'a almıştır.⁹

Nöldeke, Hz. Muhammed'in vahyin kesilmesi üzerine intihara kalkıştığını fakat Cebrail'in kendisine görülmesi sebebiyle bundan vazgeçtiğini hadis kaynaklarına dayanarak ifade etmektedir.¹⁰

Genel olarak oryantalistlerin Kur'an surelerinin birbirinden kopuk olduğu iddiasının aksine Nöldeke, dikkatle incelendiği takdirde Kur'an surelerinin/konularının bir-biri ile bağlantılarının ortaya çıktığını savunur.¹¹

Nöldeke, Kur'an'da yer alan harufu mukatta'anın, Hz. Muhammed'e ait olmadığını, bu harflerin, nüsha sahibi kişileri ifade etmek için metne alındığını ileri sürmektedir.¹²

O, bazı cümlelerin ayet olmasına rağmen Kur'an'da yer almadığı görüşünü de kabul eder. Buna örnek olarak Recm hakkındaki rivayeti delil gösterir ve Hz. Ömer'in bu ifadeleri ayet olarak gördüğünü iddia eder.¹³ Bu konuya benzer bir husus, bazı hadislerde de yer almakta olup bunların da ayet olmalarına rağmen Kur'an'a alınmadıklarını ileri sürmektedir.¹⁴

³ Theodor Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, çev. Wolfgang H. Behn, ed. Wolfgang H. Behn (Leiden-Boston: Brill, 2013), 1/2, 3.

⁴ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 1/9.

⁵ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 1/3.

⁶ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 1/3.

⁷ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 1/16.

⁸ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 1/79.

⁹ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 1/19-20.

¹⁰ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 1/84, 85.

¹¹ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 1/29.

¹² Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 1/215.

¹³ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 1/249.

¹⁴ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 1/260.

O, Kur'an'dan birçok metnin kaybolduğunu ifade ederek Ahzab Suresi'ni örnek olarak verir. Ona göre Ahzab Suresi aslında çok daha uzun bir sure olmasına rağmen kaybolan bölümlerinden dolayı yetmiş altı ayet olarak günümüze ulaşmıştır.¹⁵

Yine Nöldeke, Kur'an Kıssalarının uydurma İncillerden alıntı yapılarak ortaya çıktığını söyler.¹⁶

Nöldeke'in *Kur'an Tarihi* adlı eserinde yer alan İslam ve Kur'an hakkındaki düşünceleri, genel hatlarıyla nispeten ılımlı yaklaşım içermekte olup bazı oryantalistler gibi sert ve aşağılayıcı eleştiriler görülmemektedir.

2. Friedrich Schwally (1863-1919)

1863 yılında Almanya'da doğan araştırmacı, liseden sonra Giessen Üniversitesi'nde Protestan İlahiyatı üzerine eğitimine devam etmiştir. Hocalarının yönlendirmeleri neticesinde Aramice ve yazmalar üzerine çalıştı. Oryantalist Theodor Nöldeke ve Julius Euting'i takip ederek Sami diller üzerine çalıştı. Paris, Londra, İstanbul ve Mısır gibi şehirlere ilmî seyahatler gerçekleştirerek Kur'an üzerine çalışmalarını sürdürdü. 1919 yılında vefat etti.¹⁷

Friedrich Schwally, Nöldeke'in Kur'an Tarihi adlı eserini neşretse de aslında hocası Nöldeke'in araştırma metodundan ayrıldığı açıkça görülmektedir. Zira o, İslam'ı reddetmek üzere bu çalışmaya başladığını ve bu kitabı eleştirilerine temel yapabilmek için tamamlama gayretine girdiği anlaşılmaktadır.

2.1. Hz. Muhammed'in Peygamberliği Hakkındaki Görüşleri

Friedrich Schwally, Hz. Muhammed hakkındaki görüşlerini Kur'an'dan örnekler vererek açıklar. Hz. Peygamber'in konumu hakkında Kur'an'da geçen "nebi" kelimesi hakkındaki düşüncesini örnek olarak verebiliriz. O, "nebi" kelimesinin İbranice olduğunu ifade ederek Hz. Muhammed'in karakter itibarıyla peygamberlik vasfı taşıdığını ve ilham alan bir kişi olduğunu kabul eder ancak bunun ilahi bir temele dayandığını kabul etmez. Schwally, Hz. Muhammed'in içten gelen bir sese kapılarak kendini peygamber zannettiği ve zekâsıyla insanları etkilediğini görüşündedir.¹⁸ Hocası Nöldeke'in Hz. Muhammed'i peygamber olarak kabul etmesine karşın Schwally'nin aynı kanaatte olmadığı anlaşılmaktadır.

O, İslam'ın kutsal kitabı olan Kur'an'ın, Hristiyanlık ve Yahudiliğin kutsal kitaplarından farklı olarak tek bir kişi yani Hz. Muhammed tarafından yazıldığını söyler. Ona göre Yahudi ve Hristiyan kutsal metinlerinin yazımı, bir süreç halinde ilerlemek suretiyle gelişimini uzun bir zamanda tamamlamışlardır.¹⁹ Schwally'ye göre Hz. Muhammed, Hristiyan ve Yahudiliğe o kadar aşinaydı ki Kur'an'ın tamamını Hristiyan ve Yahudilikten üreterek yazmıştır. Hz. Muhammed'in bu dinlerden beslenerek bir kutsal kitap oluşturma sebebi, yararlandığı mezheplerin bağlantılarının üzerini kapatmaktır.

¹⁵ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ân*, 1/255.

¹⁶ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ân*, 1/8.

¹⁷ Friedrich Schwally, *Die Reden Des Buches Jeremia Gegen Die* (Giessen: 1888), 43.

¹⁸ Kemal Gözütok, *Oryantalistlerin Kur'an Tarihine Bakışları*, (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012), 10.

¹⁹ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ân*, 2/120.

Eğer ilk Hristiyan mezheplerine ait edebi metinler korunmuş olsaydı Hz. Muhammed'in bu alıntıları çok daha kolay anlaşılabilirdi.²⁰ Bahsettiğimiz üzere Nöldeke, Hz. Muhammed'in Kur'an'ın tamamını Yahudilik ve Hristiyanlık'tan almadığını söylemesine rağmen Schwally, Kur'an'ın tamamının alıntı olduğunu iddia eder.²¹

Schwally, İslam'ın temelini oluşturan tevhid inancının dayanağının Yahudilik olduğunu savunur. O, İslam'ın, Yahudiliğin yanı sıra Hristiyanlıktan da aldığı bazı anlayışları içerdiği iddiasındadır. Onun iddiasına göre İslam'a ilk girenlere "Sabii" denilmiştir. Bu kavramla aynı anlama gelen "Zabier", bir Hristiyan mezhebinin ismidir. Yine İslam'ın Hristiyanlıktan etkilenecek ortaya attığı bir başka kavrama örnek olarak da "Hanif" kelimesini verir. O, bu kavramın Hristiyan mezhepleri tarafından bilinen bir kavram olduğunu söyleyerek Hz. Muhammed'in Hristiyanları çok iyi tanıdığını ve onlardan bilgilendiğini iddia eder.²²

Schwally yukarıdaki iddialarından başka Hz. Muhammed'in ümmi olmadığı, onun az da olsa okuma yazma bildiği düşüncesini savunur. O, bu düşüncesinin bir neticesi olarak da Kur'an'ın Hz. Muhammed tarafından yazıldığını ifade eder.²³ Schwally'nin, bu konuda da yine Nöldeke'in aksine görüşler taşıdığını görmekteyiz.

Schwally, Yahudiliğin ve Hristiyanlığın İslam'ın oluşumuna etkisinin Hz. Peygamberin vefatından sonra da devam ettiğini söyleyerek bu konuya Abdullah b. Abbas'ı örnek verir. Ona göre bir Kur'an uzmanı olan Abdullah b. Abbas, servet karşılığında Hz. Peygamber'e ihanet etmiş, yanına gelen Yahudilerden aldığı malzemeleri çalışmalarında kullanmıştır.²⁴

2.2. Kur'an'ın Orijinalliği Hakkındaki Görüşleri

Schwally, Kur'an'ın Hz. Ebu Bekir tarafından bir araya getirilmesi rivayetlerini yok sayarak Kur'an'ın derlenmesi hakkındaki tezini şöyle delillendirir: Hz. Ebu Bekir zamanında Yemame Savaşı'ndan sonra Kur'an'ı ezbere bilen sahabelerin vefat ettikleri gerekçesiyle Kur'an'ın cem' edildiği rivayetleri çelişki barındırır. Zira Kur'an parça parça ve uzun bir sürede indirilmiş olup bu süreçte Kur'an'ı ezberleyen insanlardan vefat edenler zaten oluyordu. Bu sebeple bu durumu Yemame Savaşı'na bağlamak mantıksızdır. Diğer yandan Yemame'de vefat eden sahabelerden ismi zikredilenlerin çok azı Kur'an'ı ezbere bilen kişilerdir.²⁵ Buna ilaveten Friedrich Schwally, Hz. Ebû Bekir'in halifeliliğinin toplam süresinin, Kur'an'ın cem'i için yeteri kadar bir zaman olmadığını savunur.²⁶

O, Kur'an'ın Hz. Ebu Bekir zamanında toplanması hususunda bir başka çelişkinin daha olduğunu ifade ederek Hz. Ebu Bekir zamanında toplanan Kur'an'ın Hz. Ömer'e emanet edilmesi ve onun da bunu kızı Hafza'ya bırakmasını bir çelişki olarak görür.

²⁰ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ân*, 2/312, 313.

²¹ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ân*, 1/2, 3.

²² Gözütok, *Oryantalistlerin Kur'an Tarihine Bakışları*, 11.

²³ Gözütok, *Oryantalistlerin Kur'an Tarihine Bakışları*, 10-11.

²⁴ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ân*, 1/346, 347.

²⁵ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ân*, 2/20.

²⁶ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ân*, 2/20.

Zira bu ifade edildiği gibi resmi bir nüsha ise onun, kızına emanet edilmesi mümkün değildir.²⁷

Diğer yandan Schwally, Zeyd b. Sabit'in komisyon başkanı olmasının da bu rivayeti şüpheli duruma düşürdüğünü savunur. Ona göre Zeyd doğmadan önce Müslüman olan ve çoğu sureyi ondan önce ezbere bilen İbn Mes'ud'un, bu komisyonun başında olması da çelişkidir.²⁸ Sonuç olarak ona göre, bu hususta Müslümanlar arasında üç kabul vardır. Birincisi Kur'an'ı derleme işinin ilk olarak Hz. Ebu Bekir döneminde yapıldığı, ikincisi Hz. Ömer devrinde yapıldığı ve üçüncü görüş ise Hz. Ebu Bekir zamanında başlayıp Hz. Ömer zamanında tamamlandığı kabulüdür. Schwally, bunların hangisinin kabul edileceğinin bilinemeyeceği, lakin en güçlü ihtimal olarak ise zamanın en güçlü şahsiyeti olarak görünen Hz. Ömer devrinde bu derlemenin yapılmasının makul olacağı görüşündedir.²⁹ Schwally'e göre Müslümanların Hz. Ömer zamanında bu işin yapıldığını kabul etme çabaları, aciz olan halife Hz. Osman yerine daha güçlü karakter olan Hz. Ömer'e atfetme ihtiyacından kaynaklanmaktadır.³⁰

Schwally, Hz. Peygamber'in vefatından sonra Kur'an metinlerinin çok farklı malzemeler üzerine yazıldığını ve toplanmasının çok zor olduğunu, bunun ise büyük bir problem teşkil ettiğini ifade eder.³¹

Schwally'nin Kur'an'ın içeriği hakkında bir başka değerlendirmesi ise hurufu mukatta'a hakkındaki görüşleridir. Ona göre bu harfler Zeyd b. Sabit tarafından eklenmiştir. Zira aksi olsaydı anlamlı bir kelime olur ve herkes de anlamını bilirdi. Schwally'ye göre, Zeyd'in bu harfleri almasının nedeni ise surelerin hangi mushaftan alındığını ifade etmektir.³² Schwally, hurufu mukatta'anın Kur'an'a sonradan dahil edildiği konusunda Nöldeke ile aynı görüşü paylaşırken bunların bir anlamı olduğu hususunda farklı düşünmektedir.³³

O, Fatiha Suresi'nin de aslında Kur'an'dan bir parça olmadığını, ona sonradan ilave edildiğini ileri sürer. Bunu temellendirmek için ise Fatiha'nın hitap cümlesi ile (De ki ...) başlamadığını söyler.³⁴

Schwally'nin Kur'an'ın orijinallliği hususundaki bir diğer reddiyesi, İsra Suresinin birinci ayeti hakkındadır. Ona göre bu ayet, Hz. Muhammed'in vefatının ardından Hz. Ebu Bekir zamanında Kur'an'a eklenmiştir. O, Hz. Muhammed'in kendisini tanımlarken daima bir uyarıcı olduğunu, mucize getiren bir kişi olmadığını ifade etmesi nedeniyle bu ayetin Kur'an'dan bir ayet olamayacağını iddia eder.³⁵

Schwally, Kur'an'ın yanı sıra İslam tarihinin temel kaynaklarını oluşturan hadisler vasıtasıyla da İslam'a birçok ekleme yapıldığını düşünür ve Müminler tarafından kutsal

²⁷ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 1/229-230.

²⁸ Gözütok, *Oryantalistlerin Kur'an Tarihine Bakışları*, 42.

²⁹ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 2/19.

³⁰ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 2/22.

³¹ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 2/24.

³² Gözütok, *Oryantalistlerin Kur'an Tarihine Bakışları*, 18.

³³ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 2/72.

³⁴ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 2/36.

³⁵ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 2/85.

kabul edilen Hz. Aişe'nin ağzından birçok söz uydurulduğunu iddia ederek iddialarını temellendirmeye çalışır.³⁶

Son olarak Schwally, Arap şiirinin Kur'an'dan önce olmasının, onun Arapça kaleme alınmasında büyük etken olduğunu söyler. Ona göre eğer böyle bir gelenek olmasaydı, Kur'an Süryanice ya da Etiyopya dilinde kaleme alınmış olacaktı.³⁷

Araştırmacı, ilk dönem Arapça hakkında da ciddi sorunlar olduğunu söyleyerek Arapçada birçok sesli harfin olmadığını, ayrıca sessiz harflerden de aynı şekilde gösterilen birçok kelimenin varlığını vurgular.³⁸

Schwally, bu iddialarına ilaveten, bildiğimiz Kur'an dışında başka Kur'an nüshaların da olabileceğini hatta olduğunu iddia eder.³⁹ Ona göre Hz. Muhammed'in Kur'an'ı yazarken kullandığı birçok eski kaynağa ait içerikler, artık elimizde olduğu için -özellikle şiir- Hz. Muhammed'in tarihsel anlatıları ilgi çekiciliğini kaybetmiştir.⁴⁰ Schwally'ye göre, tarih boyunca birçok araştırmacı, Hz. Muhammed hakkında yalancı, dolandırıcı ve sahte peygamber gibi ithamlarda bulunmuş fakat tam olarak bilimsel bir eleştiri getirmemişlerdir. Bu düşünce Ignaz Goldziher ile birlikte değişmeye başlamış, onun devamı niteliğinde olan araştırmacı ise Nöldeke olmuştur.⁴¹ Schwally bu bilgileri bize sunarken aslında kendisinin de bir çizgiyi devam ettirdiğini ifade etmektedir.

Sonuç

Theodor Nöldeke ile başlayan Kur'an Tarihi adlı eserin devamı, Nöldeke'in sağlık sorunları sebebiyle öğrencisi ve aynı zamanda arkadaşı olan Schwally tarafından kısmen tamamlanabilmiştir. Fakat Schwally, bu eserin ilk yazarı olan Nöldeke ile ciddi görüş ayrılıklarına sahiptir. Zira Nöldeke Kur'an'ı önyargısız anlama çabasında iken Schwally'nin ise İslam'ı reddetme çabasıyla eseri neşretme niyetinde olduğu hem bu eserde hem de başka eserlerinde gözlemlenmektedir. Yine bu dönemden sonra Kur'an tarihi çalışmalarının arttığı aşikardır. Nöldeke kendisinden sonra gelecek olan oryantalistlere bir kapı aralamış ve onları cesaretlendirmiştir. Yazar 'Kur'an Tarihi' adlı eserinin ikinci cilt- son bölümünü yine kendi görüşlerini destekleyecek Kur'an ve İslam'ın orijinallliği hakkında çalışmalar yapan oryantalistlerin tanıtımına ayırarak çalışmasını sonlandırmıştır.

Nöldeke Kur'an'ın kaynağı hakkında vahiy, kültür, eski inançlar ve dinler gibi birçok etkenin olduğunu söylerken Schwally, Kur'an'ın daha çok Hz. Muhammed tarafından bizzat kaleme alındığı düşüncesindedir.

İki araştırmacı incelendiğinde Nöldeke'in, Hz. Muhammed'i peygamber olarak kabul ettiği için araştırmalarında Kur'an'ı, mikro yöntemle incelediğini ve daha objektif olmaya çalıştığını söylememiz mümkündür. O aynı zamanda Hz. Muhammed'i, peygamber olarak kabul etmeyenlere karşı bazı reddiyelerle çalışmasını sürdürmüştür.

³⁶ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 2/127.

³⁷ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 2/318, 319.

³⁸ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 2/58.

³⁹ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 2/46.

⁴⁰ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 2/191.

⁴¹ Nöldeke vd., *The History of the Qur'ān*, 2/195, 196.

Schwally ise daha genel İslam tarihi konularına odaklanmış olup Nöldeke'in aksine Hz. Muhammed'e reddiye yazanlara karşı bir cevabının olmadığı görülmüştür.

Schwally, Nöldeke'in aynı eserini tamamlarken ciddi görüş ayrılıkları taşıması, çalışmanın içeriği incelendiğinde rahatlıkla görülmektedir ki bunun en önemli sebebi önyargıdır. Zira Nöldeke Hz. Muhammed'i peygamber olarak kabul ederken Schwally ise Hz. Muhammed'in nübüvvetini kabul etmeyerek çalışmalarını sürdürmüştür. İki araştırmacının Kur'an'ın orijinalliği hakkındaki görüşleri incelendiğinde bu husus daha net olarak anlaşılmaktadır.

Oryantalist araştırmacıların görüşlerinin incelenmesi ve ortaya konması, onların ve düşüncelerinin daha fazla tanınmasına ve Müslüman araştırmacılar tarafından, İslam hakkında çalışmalar yapan tüm oryantalistlere daha etkili cevaplar verilmesine hizmet edecektir. Aynı zamanda onların fikirlerinden etkilenecek İslam, Kur'an ve Hz. Peygamber hakkında menfi görüşler serdeden yerli ateist ve deistlerin fikirlerinin kökeninin de bilinmesini sağlayacaktır.

Kaynakça | References

Görgün, Hilal. “Theodor Nöldeke”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/217-218. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007.

Gözütok, Kemal. *Oryantalistlerin Kur'an Tarihine Bakışları*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012.

Nöldeke, Theodor. *The History of the Qur'ān*. çev. Wolfgang H. Behn, ed. Wolfgang H. Behn. 3 Cilt. Leiden-Boston: Brill, 2013.

Schwally, Friedrich, *Die Reden Des Buches Jeremia Gegen Die*. Giessen: 1888.